

Ramon van den Berg is projectleider Individualisering Opleidingsduur

‘Individualiseren doe je niet alleen’

Korter en tegelijkertijd beter opleiden. Een stevige klus, die Ramon van den Berg graag op zich neemt. Hij leidt het project Individualisering Opleidingsduur. ‘Ook met minder tijd willen we goede specialisten blijven opleiden.’

De opdracht van minister Schippers van Volksgezondheid om de kosten van de medische vervolgoopleidingen terug te dringen, vormde vier jaar geleden de aanleiding tot het individualiseren van de medisch-specialistische vervolgoopleidingen. ‘Door actief mee te onderhandelen heeft de toenmalige Orde samen met andere veldpartijen een kleiner bezuinigingspakket bedongen’, vertelt Ramon van den Berg, senior beleidsadviseur Opleiding bij de Federatie. ‘Dit zogeheten *Opleidingsakkoord* heeft voorkomen dat elke opleiding met één tot twee jaar verkort zou worden en heeft de eigen bijdrage voor aios van tafel gekregen. Toen waren wij aan zet. Geen generieke korting, maar hoe regelen we die verkorting dan wel?’

Andere leerroute

Vanaf het eerste moment wilde Van den Berg de bezuiniging van 218 miljoen euro aangrijpen om de vervolgoopleidingen te verbeteren. ‘Om de afspraken uit het akkoord handen en voeten te geven, kozen de verschillende partijen voor een samenwerking onder de vlag *Specialistenopleiding Op Maat* (SOM, zie kader). Het project Individualisering Opleidingsduur van de Federatie maakt daar deel van uit. De opdracht aan onze projectgroep was: brengt vlot in kaart op welke manier de opleidingen het beste zijn te verkorten. We stelden ons de vraag hoe we dat konden doen zonder kwaliteit te verliezen. De grootste winst was te halen in het op maat maken van de leerroute van elke individuele aios. In de nieuwe aanpak gaan we ervanuit dat iedere aios gericht zijn eigen grenzen en kwaliteiten ontdekt, opdat hij zijn vaardigheden optimaal kan toepassen op de werkvloer. Na de introductie van de

Projectleider Ramon van den Berg:

‘Met het Opleidingsakkoord hebben we een generieke verkorting voorkomen’

CanMEDS-competenties was het tijd voor een volgende stap: het vertalen van die – vrij abstracte – competenties naar de dagelijkse praktijk.’

De projectgroep begon door het onderwerp individualisering van de opleiding actief onder de aandacht te brengen van de leden van alle wetenschappelijke verenigingen. ‘Omdat de Orde net was opgegaan in de Federatie, waren de lijnen een stuk korter. We hebben eerst ons oor te luisteren gelegd en gevraagd waar zij kansen en valkuilen zagen en hoe we hen konden ondersteunen. We wilden vooral de lengte van de verkorting in goede harmonie regelen. ▶

Dat is gelukt door een verdeelsleutel af te spreken. Hoe langer een opleiding, hoe meer verkorting: opleidingen van zes jaar worden verkort met zeven maanden, van vijf jaar met zes maanden en die van vier jaar met vijf maanden. Zo kan de inhoud overeind blijven en komen we toch aan de bezuiniging tegemoet.'

Zelfstandigheid

De volgende uitdaging was om te borgen dat aios in de nieuwe opzet alle benodigde medische kennis en ervaring opdoen om als specialist te gaan werken. Om de abstracte competenties te vertalen naar de dagelijkse praktijk, gaan de opleidingen werken met Entrustable Professional Activities. Van den Berg: 'Met deze EPA's wordt de opleiding opgedeeld in concrete professionele activiteiten. Neem bijvoorbeeld 'visites lopen'. Daarvoor moet een aios medische handelingen beheersen als anamnese en diagnostiek, maar ook samenwerken en communiceren. Door hier een EPA aan te hangen, wordt een abstracte competentie als samenwerken concreet toetsbaar op de werkvloer en verdient de aios per opleidingsonderdeel het vertrouwen om als zelfstandig specialist te mogen handelen.'

'Opleiders moeten toezicht kunnen houden op de kwaliteit'

Vrijwel elke wetenschappelijke vereniging stelt nu EPA's op voor alle activiteiten die een aios als medisch specialist zelfstandig moet kunnen doen. 'Vanuit het project helpt de Federatie een groot aantal verenigingen bij het helder beschrijven van deze EPA's en het herschrijven van hun opleidingsplan', vertelt Van den Berg. 'Daarnaast kunnen opleiders en verenigingen gebruikmaken van de handreiking *Opleidingsplan gebaseerd op EPA's* en de daarbij behorende praktische instrumenten. Verder hebben we filmpjes en animaties ontwikkeld waarmee opleiders eenvoudig aan aios en collega-opleiders kunnen uitleggen wat EPA's zijn en hoe deze verwerkt worden in het opleidingsplan en opleidingschema.'

'Aios hebben tijd nodig om te leren specialist te zijn'

Internist-nefroloog Henk Sluiter van het Deventer Ziekenhuis zet zich vanuit werkgroepen al jaren in voor het nieuwe opleiden. Als voorzitter van het Federatie-project Individualisering Opleidingsduur ziet hij de individualisering van de opleiding als lastige, maar ook leuke opdracht voor specialisten en opleiders.

'De activiteiten van onze *multitaskende* aios zijn zo verweven met het klinisch bedrijf, dat er gaten zullen vallen in de 24/7-bedrijfsvoering. Mijn werkdag zit al vol; ik kan die gaten niet opvangen. Daarbij heeft een aios tijd nodig om te leren specialist te zijn. Dat betekent veel taken tegelijk doen, er soms alleen voor staan en toch rustig met patiënten praten. Daarnaast moeten aios kritisch zijn, tijd vinden voor onderzoek en kwaliteitsprojecten, helder communiceren en zelfsturing ontwikkelen.

Ik heb veel affiniteit met competentiegericht opleiden, zodat je exact weet of een aios bekwaam is aan het einde van de rit. Maar het is een hele uitdaging om dat in kortere tijd voor elkaar te boksen, want opleiden is niet het enige op ons bord. Het vraagt van specialisten en opleiders veel inzet, tijd en vertrouwen en investeringen vanuit het ziekenhuis. Om mij heen twifelen veel specialisten aan de haalbaarheid van de individualisering. Het is goed hierover te discussiëren, zodat er onderlinge samenwerking en synergie ontstaat over hoe we deze klus klaren.'

Ook voor aspecten als kwaliteit en bedrijfsvoering is aandacht. Van den Berg: 'Opleiders en visitatie-commissies moeten toezicht kunnen houden op de kwaliteit van individuele leertrajecten. De verkorting heeft eveneens effect op de bedrijfsvoering en de kosten van opleiden voor het ziekenhuis. Wanneer een aios minder taken uitvoert, wie neemt die taken dan over en wat betekent dit voor de bedrijfsvoering? We helpen om vooraf mogelijke effecten in kaart te brengen en laten zien hoe andere opleidingsziekenhuizen met deze vragen omgaan. Je hoeft het wiel immers niet zelf uit te vinden.'

Innig samenwerken

Het in de praktijk brengen van de individualisering betekent veel uitleggen, ondersteunen en informeren. 'Niet iedereen was even blij met deze ontwikkeling', vertelt Van den Berg. 'Toch weten veel specialisten ons inmiddels te vinden voor advies. Daarnaast merken we dat in de regio inniger wordt samengewerkt tussen opleiders en in de Opleidings- en Onderwijs Regio's (OOR). 'Zo kwamen opleiders, aios, onderwijskundigen, leerhuismanagers, OOR-coördinatoren en bestuurders eind mei bij elkaar op het drukbezochte congres *Individualisering Opleidingsduur: wat betekent dit voor jou?* 'Er was veel belangstelling voor het vormgeven van de EPA's en wat de individualisering betekent voor de bedrijfsvoering en visitaties. Verder konden bezoekers inspirerende pilots zien van ziekenhuizen die al gevorderd zijn met het vormgeven van de individualisering.'

Eind dit jaar loopt het project af. Ramon van den Berg: 'We hebben schitterende resultaten bereikt. Cijfers tonen aan dat er korter opgeleid wordt, er is een uitgebreid

pakket aan ondersteuning voor opleiders en aios en het onderwijsproces wordt veel transparanter. Maar we denken wel na over hoe we medisch specialisten, ook na december, kunnen blijven ondersteunen bij dit proces. En al liggen we op schema, er zijn nog een hoop hobbels te nemen. Veranderen en implementeren kost nu eenmaal tijd.' ●

Wie is Ramon van den Berg?

Als onderwijskundige koos **Ramon van den Berg** (Achterveld, 1974) al snel voor de specialisatie opleidingskunde. Van den Berg koos bewust voor de zorg als werkveld, omdat hij graag wil bijdragen aan iets nuttigs. Eerder werkte hij als opleidingsfunctionaris bij het St. Franciscus Gasthuis, kenniscentrum Calibris en BOLS (waar de verdelingsvoorstellen voor de instroom van arts-assistenten in de medische vervolgoopleidingen worden gemaakt, *red.*). In 2014 is Van den Berg bij de Federatie aan de slag gegaan als senior beleidsadviseur Opleiding en projectleider van Realisatie Individualisering Opleiding (RIO). Ramon is getrouwd, heeft twee zonen van acht en elf jaar en pakt regelmatig een boek of de racefiets. Tijdens vakanties mag hij graag duiken en surfen.

Op de website **Specialistenopleiding Op Maat** zijn ervaringen, praktijkverhalen en handreikingen te vinden van, voor en door aios, specialisten, opleiders en geneeskundestudenten. Ook vindt u er nieuws, achtergrondinformatie en handige hulpmiddelen: www.specialistenopleidingopmaat.nl